

УДК 791.75:712.5

**МІСТОБУДІВНИЙ АНАЛІЗ РОЗТАШУВАННЯ АКВАПАРКІВ,
ЇХ ОСОБЛИВОСТІ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ**

В. П. Ковальський, О. В. Новікова

Запропоновано класифікацію аквапарків та приведено інформація стосовно їх особливостей проектування. Надані рекомендації щодо розміщення водно-розважальних споруд у структурі міста та визначено склад функціонально-технологічних зон і вимоги до їх взаємозв'язків. Відповідно за рейтингами IAAPA і WWA "ТОП-10 аквапарків світу", які обираються залежно від архітектурних, конструктивних, містобудівних ознак та залежно від їх розташування, виконана порівняльна характеристика аквапарків, а саме їх особливість забудови (криті, відкриті чи комбіновані). Проведено аналіз розвитку водно-розважальних комплексів в Україні з 2012 по 2015 роки порівняно з іншими країнами світу.

Ключові слова: водно-розважальний комплекс, аквапарк, досвід проектування, класифікація, функціонально-технологічні зони.

**ГРАДОСТРОИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ РАЗМЕЩЕНИЕ АКВАПАРКОВ,
ИХ ОСОБЕННОСТИ И КЛАССИФИКАЦИЯ**

В. П. Ковальский, А. В. Новикова

Предложена классификация аквапарков и приведена информация о их особенностях проектирования. Даны рекомендации по размещению водно-развлекательных сооружений в структуре города и определен состав функционально-технологических зон и требования к их взаимосвязям. Соответственно за рейтингами IAAPA і WWA "ТОП-10 аквапарков мира", которые избираются в зависимости от архитектурных, конструктивных, градостроительных признаков и в зависимости от их расположения, выполненная сравнительная характеристика аквапарков, а именно их особенность застройки (крытые, открытые или комбинированные). Проведен анализ развития водно-развлекательных комплексов в Украине с 2012 по 2015 годы по сравнению с другими странами мира.

Ключевые слова: водно-развлекательный комплекс, аквапарк, опыт проектирования, классификация, функционально-технологические зоны.

**THE TOWN PLANNING ANALYSIS OF LOCATION THE WATER PARK, THEIR
PECULIARITY AND CLASSIFICATION**

V. Kovalskiy, O. Novikova

Proposed a classification of water parks and provides information about peculiarities their design. Recommendations for placement of water and entertainment facilities in the city structure and determined the composition of functional and technological areas and the requirements for their relationships. Accordingly, the ratings IAAPA і WWA "TOP-10 water parks in the world" that are selected depending on the architectural, design, and urban characteristics depending on their location, comparative characteristics of water parks, namely the development of feature (covered, outdoor or combined). The analysis of water-entertainment centers in Ukraine in 2012 and 2015 compared to other countries.

Keywords: water entertainment complex, water park, experience of designing, classification, functional and technological areas.

Вступ

Актуальність теми: науково-технічний прогрес і пов'язана з ним зміна праці, призвели до змін характеру відпочинку. Пасивний відпочинок вже втрачає свою актуальність, а основою для формування сприятливого середовища відпочинку є сама людина і характер вибору відпочинку. Основним завданням є підвищення рівня сучасної архітектури і архітектури курортно-оздоровчих

закладів. З точки зору містобудування – курорти, бази відпочинку, пансіонати, аквапарки, парки – є населеними місцями в мережі поділу країн.

Будівництво аквапарків, використання яких пов'язано насамперед з водоймами, стає в останні роки в усьому світі, мабуть, найбільш розвинутою темою в ландшафтній архітектурі.

Сучасний аквапарк, або водно-розважальний комплекс (ВРК) – це саме те місце, де можна вдало поєднати відпочинок, розваги, спорт та оздоровлення. Крім водних атракціонів, інфраструктура аквапарків може включати зони відпочинку, в яких розташовується безліч допоміжних розваг. Все частіше нові проекти аквапарків передбачають будівництво готелів та інших об'єктів індустрії розваг — спа-курортів і рекреаційних зон, котеджів, міні-маркетів, аптек. Такий підхід до будівництва аквапарків дозволяє забезпечити цікаве, насичене перебування відвідувачів різних вікових категорій в аквапарку протягом тривалого часу. Важливим є вдале місце розташування аквапарків та їх особливості проектування.

Об'єкт дослідження: водно-розважальний комплекс (аквапарк).

Предмет дослідження: класифікація водно-розважальних комплексів та особливості розміщення їх у структурі міста.

Мета роботи: ознайомлення з досвідом проектування водно-розважальних комплексів (ВРК) та їх формування у місті відповідно до класифікації.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такий комплекс задач:

- ознайомитися з досвідом проектування, будівництва й експлуатації споруд ВРК;
- привести рекомендації щодо розміщення споруд ВРК у структурі міста;
- визначити склад функціонально-технологічних зон та груп приміщень ВРК і вимоги до їх взаємозв'язків;
- привести класифікацію споруд ВРК.

Основна частина

Зростання уваги населення до власного вільного часу викликає передумови динамічного розвитку сфери розважальних послуг. Особливої привабливості при цьому набуває розвиток аквапарків як закладів проведення вільного часу не тільки дорослими, але й дітьми. Аквапарк – розважальний комплекс, в якому є інфраструктура для занять іграми на воді та водні атракціони, такі як водяні гірки, поливалки, басейни з вишкою, фонтани, «повільна річка» та інші водні розваги [1]. Більш сучасні аквапарки можуть бути обладнані пристроями для штучного створення хвиль у басейні та занять особливим видом серфінгу. Більшість аквапарків розташовані на відкритому повітрі, зазвичай у курортній місцевості, проте існують вони і в закритих приміщеннях.

Для транскордонних територій найбільш прийнятним є системи туристичного призначення, а особливо зони активного або спеціалізованого туризму, до яких можна включити багатофункціональні комплекси розваг. Прикладами таких комплексів можуть бути тематичні парки розваг, парки пригод, спортивні парки, аквапарки, ігрові парки для школярів та ін.

Перші аквапарки з'явилися в 1950-х роках ХХ сторіччя у США. На сьогодні аквапарки США займають провідне положення у світі за кількістю (більше 1000), розвиненості інфраструктури та прибутковістю. Досвід їх експлуатації показав, що при вартості будівництва середнього аквапарку в 1,5–2 млн доларів США та середньому терміну купального сезону чотири місяці, термін їх окупності складає півтора-два роки. Це посприяло тому, що в 90-х роках минулого сторіччя аквапарки в закритих варіантах стали розповсюджуватись у північні країни. Основні установи, які займаються аквапарками – International Association of Amusement Parks and Attractions (Міжнародна асоціація парків розваг та атракціонів) та World Waterpark Association (Всесвітня асоціація аквапарків). У Європі найбільшим аквапарком за водозміщенням (6000 м³) є аквапарк «Тікі-Так», який введено в експлуатацію в 2008 році, що розташований в курортному районі Джемете м. Анапі, Краснодарського краю. [2]

Аквапарки займають одне з перших місць за кількістю відвідувань у розрахунку на квадратний метр робочої площі. Середнє завантаження аквапарків у Європі складає біля 80%. Вартість такого комплексу середньої площі коливається від 30 до 60 млн доларів США [3]. Проте, ринок аквапарків в Україні знаходиться на початку свого розвитку. Сьогодні в Україні існує 11 досить успішних аквапарків. Ще біля десяти знаходяться в проектній стадії або заплановані до будівництва, такі як: проект у Борисполі, чотири аквапарки в Херсонській області, аквапарк в Чернівцях, ТРК поруч із Києво–Житомирським шосе, аквапарк у Гідропарку (м. Київ), аквапарк у

центрі м. Донецька.

На відміну від звичайних басейнів аквапарки є більш привабливими для особистого та сімейного відпочинку, що надає їм певні переваги та особливості. За рахунок комбінації різноманітних елементів парку розваг, дитячих ігрових майданчиків, різних басейнів (плавальних, з хвилями, з течією, гідромасажними зонами), водних гірок і атракціонів сучасні аквапарки формують більш широку пропозицію. Для дітей створюють зони з мілкими басейнами, невеликими дитячими гірками, інтерактивними фонтанами, анімаційними скульптурами. [3]

Аквапарки пропонують багато опцій різним віковим групам відвідувачів, з можливістю пасивного і активного відпочинку, спортивних змагань, оздоровчої терапії, що також робить їх привабливими для сімейного відпочинку. За асортиментними групами сучасний аквапарк має три основних зони:

1. Активна зона, де передбачено групу водних гірок, серфінг, «дика річка».
2. Зона розваг, де передбачено хвильовий басейн, інтерактивні фонтани, водоспади, «повільну річку».
3. Wellness зона, де передбачено гідромасажні басейни, термальні спа, сауни, парові лазні.

Громадські басейни є складовою частиною будь-якого аквапарку і спрямовані на задоволення потреб всіх категорій відвідувачів. Крім того, поширені інтегровані атракціони такі як гідромасажні зони, канали з течією, водоворотами, водоспади. Однією з різновидів загальних басейнів є басейни зі змінною глибиною від 1.2 м до нульової глибини входу у воду, що створюють імітацію морського пляжу, це є привабливим для батьків, які здатні спостерігати за малюками, що бавляться у воді.

Інтерактивні дитячі комплекси, де діти катаються з водних гірок, збираються по драбинах через фонтани, повзають по тунелях.

Інтерактивні родинні комплекси, що призначені для сімейних розваг, містять водні гірки, інтерактивні водяні ефекти, водяні пістолети, перекидні ємності з водою.

Водні гірки є ключовими атракціонами аквапарку. Вони розрізняються за формою, за висотою та довжиною, за швидкістю спуску. Повільна річка зазвичай 3 м шириною, з плинністю води біля 3км/год, що перетинається містками для сімейної мандрівки на надувних засобах по території аквапарку. Басейн з хвилями створює відчуття морських хвиль, що підходить для всіх вікових груп. Зазвичай створюється у варіанті із змінною глибиною (від 1,2 м до 0), що надає можливість дітям гратися на мілководді, а досвідченим плавцям насолоджуватись хвилями у глибокій частині атракціону. [7]

У цілому ж асортимент розважальних послуг аквапарку визначається відповідно до його класифікації, основного типу споживачів та загальної концепції розважального закладу.

Базовими принципами формування ВРК слід вважати:

- комплексність організації структури;
- відповідність функціонально-розпланувальних рішень кліматичним умовам;
- трансформативність конструкцій та універсальність внутрішнього простору.

Наявність містобудівних та об'ємно-розпланувальних особливостей формування ВРК дозволила розробити класифікацію цього типу громадських закладів з точки зору їх розміщення у міській та позаміській зоні [5]. Обґрунтовано класифікацію ВРК п'ятьма типами: за розташуванням, за просторовим рішенням, за терміном функціонування, за місткістю та за особливостями функціонування (рис.1).

Ринок аквапарків є невід'ємною складовою ринку індустрії відпочинку та розваг. У світі індустрії відпочинку та розваг є прибутковим бізнесом, а сегмент аквапарків – одним із найбільш прибуткових. Кращі аквапарки світу визначаються різними рейтингами, що складаються ІААРА і WWA [1]. Ці рейтинги залежать від архітектурних, конструктивних, містобудівних ознак та залежно від їх розташування.

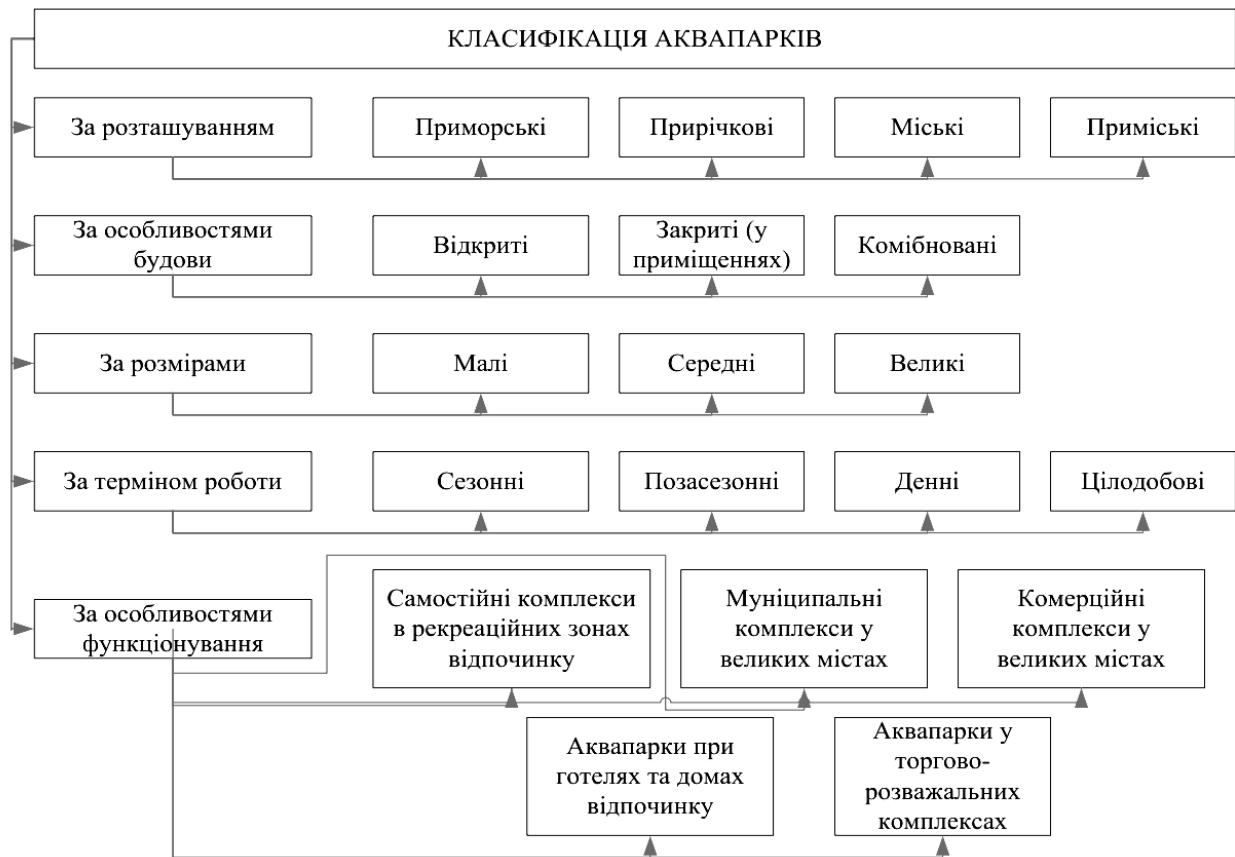

Рисунок 1 – Класифікація аквапарків

Станом на 2015 р. перша десятка рейтингу виглядає так:

1. Chimelong Water Park (Китай). Чимелонг було відкрито у 2007 р. й одразу ж відзначено як найбільший аквапарк в Азії з величезною територією та великою кількістю гірок різної висоти й форми. Відвідувачі ніби потрапляють у казку із тваринами, водоспадами й крижаними кімнатами. Тут знаходиться найдовша “ледача ріка”, довжина якої сягає 5 км, тому всі бажаючі можуть зробити екскурсію по парку.

2. Wet'n'Wild Water World (Австралія). Знаменитий австралійський аквапарк складається із цілого ряду унікальних водних гірок. Кожна з них підігривається, тому відвідати його можна в будь-яку пору року.

3. Water Country (Вірджія, США). У цьому тематичному парку є безліч гірок і атракціонів. У 2011 р. “Водна Країна” запустила новий атракціон Vanish Point. Бажаючим пропонується два види спуску.

4. World Waterpark (Альберта, Канада). Уже 20 років багато любителів водних розваг відпочивають на штучних хвилях парку World Waterpark в Едмонтоні, хоча вік цього парку ніяк не позначається на актуальності його водних атракціонів. Це найбільший закритий водний парк у світі. Він пропонує 17 видів гірок, деякі з яких сягають 25 м заввишки.

5. Las Cascadas Water Park (Пуерто-Ріко). Це найбільший водний парк на Карибах, який пропонує велику різноманітність гірок і атракціонів для всієї родини. Ви можете спуститися Божевільною річкою, швидкісними гірками, спробувати себе в рафтингу або спокійно пропливти Lazy River.

6. Noah's Ark Water Park (США). Найбільший аквапарк у США. Особливо популярний серед мешканців Середнього заходу, у яких немає виходу до океану у спекотні літні місяці. У парку є цілі ріки, басейни, ігрові майданчики й водні гірки для дітей, а також знаменитий “Хвіст скорпіона” (вертикальна гірка висотою з 10-поверховий будинок).

7. Sandcastle Waterpark (Великобританія). Це найбільший у Великобританії водний парк, який нарахує 18 видів атракціонів для всієї родини. Тут розташовані найбільші у світі водні американські гірки, а також водна гірка “Майстер бластер”.

8. Wet'n'Wild (Мексика). Парк розташований у м. Канкун. Тут, крім високих водних гірок,

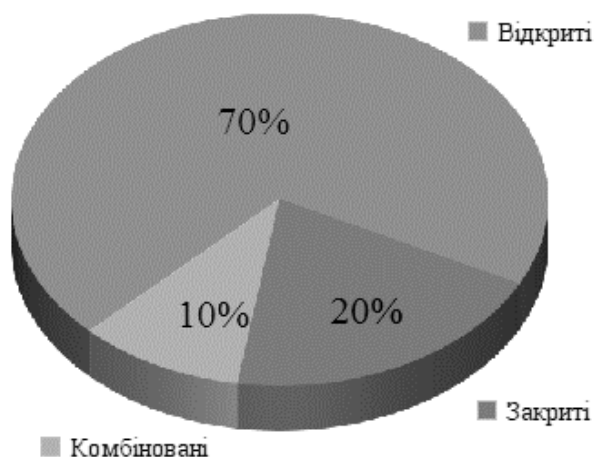
басейнів із хвилями й інших атракціонів, також є дельфіни.

9. Sunway Lagoon (Малайзія). Парк розділений на кілька зон: суха зона для тих, хто не дуже любить водні розваги; екстремальна зона пригод, яка включає пейнтбол та їзду на всюдиходах; зона дикої природи.

10. Ocean Dome (о. Кісю, Японія) – найбільший аквапарк в світі, який вміщає в собі пляж з піском, пальмами та штучною хвилею для серфінгу. Може вміщати в собі 10 тис. відвідувачів.

Також до кращих аквапарків світу належать: Waterworld (Кіпр), Wild Wadi (ОАЕ), Port Aventure (Іспанія), Serena (Фінляндія) і Underworld (Сінгапур). Багато з відомих і популярних європейських аквапарків - це старі аквапарки, побудовані не один десяток років тому. Але будь-який старий аквапарк може отримати нове життя і давати стабільний дохід. Для цього потрібно просто здійснити професійну реконструкцію та модернізацію атракціонів аквапарку [2].

На основі цього рейтингу складено діаграму, відповідно до вище приведеної класифікації. А саме проект аквапарку за особливостями забудови, яка показує якому типу будівлі (відкрита, закрита чи комбінована) на даний час надається перевага (діагр. 1).

Діаграма 1 – Порівняльна характеристика аквапарків, які увійшли в рейтинг 10-ки кращих аквапарків 2015 року

Відповідно до діаграми, найбільш розповсюджені, максимально розвинуті та скомплектовані для розваг аквапарки за рейтингом 2015 року є – відкриті аквапарки. Не зважаючи на це, в цьому році приділяють увагу розвитку комбінованих водно-розважальних комплексів, які зможуть функціонувати в зимній сезон та дозволять в літній сезон відпочивати під відкритим небом. Тому при проведенні рейтингової оцінки влітку 2016 року відсотковий склад комбінованих аквапарків повинен зрости. Проведено розрахунок серед країн світу за кількістю аквапарків на 1 млн. жителів (табл. 1). Де лідируючі позиції займають Фінляндія та Кіпр. Цей фактор зумовлений більшим потоком туристів.

Таблиця 1 – Країни світу за кількістю аквапарків на 1 млн. жителів

№	Назва країни	Зростання обсягу ринку 2012-2015 роки, %	Кількість аквапарків на 1 млн. жителів
1	Фінляндія	7,1	4,00
2	Кіпр	6,5	1,43
3	США	7,2	1,14
4	Швеція	5,9	1,00
5	Канада	6,8	0,88
6	Німеччина	5,7	0,55
7	Норвегія	5,6	0,44
8	Австрія	3,8	0,13
9	Польща	4,0	0,08
10	Росія	2,9	0,03
11	Україна	3,1	0,0004

Можна побачити, що показники за кількістю аквапарків на 1 млн. жителів в Україні (кількість населення 45,49 млн. жителів) дуже відрізняється від показників Канади (кількість населення 35,16 млн. жителів), хоча вони цілком схожі за кліматом. Це вказує на не розвинуту індустрію розваг або недоцільно використану територію для розташування громадських об'єктів (аквапарків) для туристів.

Висновки

- Перші об'єкти розважальних послуг на воді були відкриті аквапарки на морському узбережжі, то зараз розглядається будівництво критих аквапарків у великих мегаполісах, які орієнтовані на цілорічне функціонування. Великої популярності набирають аквапарки комбінованої забудови.
- Встановлено, що до містобудівних особливостей формування та розташування аквапарків у сучасних умовах відноситься їх поліфункціональність і можливість кооперування з різними за функціональним навантаженням типами споруд.
- ВРК розташовують у місцях з теплим кліматом, в яких існує підключення до інженерних мереж, наявна необхідна будівельна база та розвинуто транспортну інфраструктуру, або за тих самих умов — на туристичних маршрутах, які становлять значний інтерес, або за наявності незвичного, естетично колоритного рельєфу.
- Основним фактором появи нових комплексів (в основному в країнах, що розвиваються, зі слабким розвитком індустрії дозвілля) і розширення діючих комплексів (у розвинутих країнах) є зростання відвідуваності аквапарків.

Використана література

1. Стальная. В. Индустрия развлечений: тенденции развития / В. Стальная // Маркетинг. – 2009. – №4. – С. 91–104.
2. Леонова. Г. Классификация услуг развлечений / Г. Леонова, Н. Гузь // Вісник ДІТБ. – 2008. – №12. – С. 219–223.
3. Горягин. В. Обоснование необходимости создания современного парка развлечений в г. Донецке / В. Горягин // Вісник ДІТБ. – 2007. – № 11. – С. 97–103.
4. Мартинов І. Ю. Класифікація аквапарків та їх унікальна пропозиція / І. Мартинов. – Харків: Вісник ХДУХТ. – 30.03.2011. - С. 291-292.
5. Ковальський В. П. Об'ємно-планувальні рішення аквапарків [Електронний ресурс] / В. П. Ковальський, О. В. Новікова // XLV науково-технічна конференція інституту будівництва, теплоенергетики та газопостачанн, Вінниця, 23-24 березня 2016 р.

Ковальський Віктор Павлович – к.т.н., доцент кафедри будівництва, міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет.

Новікова Олександра Вячеславівна – студентка, Вінницький національний технічний університет.

Ковальський Віктор Павлович – к.т.н., доцент кафедри строительства, городского хозяйства и архитектуры, Винницкий национальный технический университет.

Новикова Александра Вячеславовна – студентка, Винницкий национальный технический университет.

Kovalskiy Victor – Ph.D., Assistant Professor department of construction, municipal economy and architecture, Vinnytsia National Technical University.

Novikova Oleksandra – Vinnytsia National Technical University.